

INLEIDING

Ik heb dit onderwerp gekozen, omdat ik naar Frankrijk ben geweest en daar was het doel om 14 dagen lang bunkers te bekijken.

Dat hebben we maar twaalf dagen gedaan, omdat we de eerste dag een beetje laat aankwamen.

Ook gingen wij een keer naar de zoo, dat is een dierentuin.

(Ik vertel eerst en dan laat ik nog een paar dia's zien.)

Nu wat over de bunkers zelf.

1. Wat betekent de naam bunker.

De naam "bunker" wordt gebruikt voor de kleinere bouwwerken (na 1935), gemaakt van beton, die extra dikke muren, vloeren en daken hebben.

Ander namen zijn:

kazemat : bunker waarin kanonnen stonden, deze zijn aan één kant open

tobroek : kleine éénpersoons bunker

forten : hele grote gebouwen, meestal met dikke bakstenen muren en daken, ze zijn van wat oudere datum.

Bunkers beschermen belangrijke dingen zoals:

- personeel
- keukens
- ziekenhuizen
- radio apparatuur
- commandoposten, is daar waar de hoge pieken zitten
- kanonnen
- geweren, mitrailleurs enz
- schepen (b.v. onderzeeboten)
- zoeklichten, zelfs
- toiletten.

2. Nederland werd in een ongekend tempo omgebouwd tot vesting.

In de 18^e eeuw werden veel verdedigingslinies gebouwd. Dat kwam omdat de kanonnen steeds verder konden schieten en de gewone wallen (muren) die gebruikt werden konden de steden niet genoeg beschermen. Vanaf het midden van de 16^e eeuw werd het de gewoonte om bij aanvallen stukken land onder water te zetten. Dit werkte niet meer, dus moest er een nieuwe manier van bescherming komen. Een linie is een rij van bunkers en/of bouwwerken zoals forten die de omgeving moesten beschermen. Een mooi voorbeeld hiervan is de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, die de stad Utrecht en het westen moest beschermen.

In het begin van de 20^e eeuw komt er rond Amsterdam een krans van betonnen forten.

Aan het einde van de twintiger jaren worden er aan beide kanten van de Afsluitdijk (Den Oever en Kornwerderzand) verdedigingswerken gebouwd. Nu is de stelling, die bestond uit 7 kazematten met 4 kanonnen en 21 mitrailleurs, een museum geworden.

3. Waar worden bunkers van gemaakt?

Bunkers worden gemaakt van beton waarin heel veel staal zit. We noemen dat gewapend beton. Muren en daken kunnen wel 3,5 meter dik zijn.

Bij sommige heel grote bunkers, b.v. die voor onderzeeboten, is het dak wel 6 meter dik.

4. Hoeveel bunkers zijn er?

Er zijn in Nederland door de eeuwen heen ongeveer 10.000 bunkers gebouwd. De meeste zijn tijdens de Duitse bezetting in de Tweede Wereldoorlog gebouwd. Noordwijk ligt direct aan de kust, daar zijn ook veel Duitse bunkers gebouwd. In Noordwijk is bijna alles weg en die er nog zijn, zijn potdicht gemaakt. Ik vertel straks wat over de Atlantikwall.

De meeste Duitse bunkers in Nederland zijn tussen 1950 - 1960 afgebroken, maar er zijn er nog heel wat over.

5. Waar zijn bunkers voor?

De bunkers beschermenden tegen oorlogsgeweld zoals aanvallen vanaf de grond, vanuit de lucht en vanaf schepen door kogels, bommen, granaten en later raketten.

Belangrijke en kwetsbare apparatuur staat nu nog steeds in bunkers ter bescherming tegen natuurgeweld zoals:

- stormen
- blikseminslag
- aardbevingen
- bosbranden

In deze bunkers zitten:

- grote telefooncentrales
- grote computers, bijv. waar al het geldverkeer wordt geregeld
- noodziekenhuizen
- commandoposten voor de brandweer en politie
- commandoposten voor de regering

De grote bunker aan de Kwaaklaan in Oegstgeest staat vol met computers en telefooncentrales. Hij is goed bewaakt en je mag en kan er echt niet in.

6. Hoe ziet een bunker eruit?

Een bunker heeft altijd een goed beschermde ingang met schietgaten (dat heet een Scharte), heeft meestal luchtfilters en soms een eigen "stroommachine".

Een Scharte is een vierkant raampje zonder glas maar met pantserstaal, wat je open en dicht kon schuiven. Vaak werden daar ook gasfilters ingebouwd. Die kon je dan gebruiken bij gasaanvallen.

We hebben deze vakantie een hospitaal bunker gezien met nog heel veel filters erin.

7. Hoe heten de soorten bunkers?

Omdat de Duitsers veel bunkers hebben gebouwd, hadden ze ongeveer 300 verschillende soorten. (Elke soort heeft een eigen typenummer).

Een personeelsbunker van het type 622 in Noorwegen is precies hetzelfde als een 622 in Frankrijk. Dat heet met een moeilijk woord: standaardisatie.

8. Kun je er nog steeds in?

In heel grote bunkers kun je verdwalen. Er ligt vaak rommel in. Beslist geen geweren of granaten, maar vuil en afval. De mens is een grote viezerik en gooit overal zijn afval neer. Ook worden de bunkers vaak als slaappleaats voor zwervers gebruikt, of door jonge verliefde stelletjes.

Eigenlijk kun je niet zomaar in bunkers binnengaan. In de vloeren zitten vaak kelders of gaten, daarin kun je diep vallen. Alles is van keihard beton, dus je breekt zo een been of arm.

Als je toch wilt gaan, hier wat belangrijke REGELS:

- ga altijd met een volwassene,
- zorg voor een goede zaklantaarn en een kleintje als reserve,
- zorg voor stevige kleding en trek laarzen aan,
- laat iemand buiten staan om eventueel hulp te halen,
- bindt een touwtje aan de ingang, rol dat uit, zodat je altijd de weg terug vindt,
- kijk niet alleen op de grond, maar ook omhoog, de ingangen zijn meestal erg laag en er zitten roestige oude plafonds en soms nog wat luchtbuizen in.
- laat elkaar niet schrikken.

PAS HEEL GOED OP en HOU JE AAN DE REGELS!!!!

9. Kun je nog wat in bunkers vinden?

Wapens en andere oorlogsspullen zijn allemaal opgeruimd, daar hoef je echt niet meer naar te zoeken! In Frankrijk hebben we een verroest half kanon gevonden, maar dat is echt zeldzaam. Soms vind je nog wel een deel van een dikke stalen koepel.

Wat je nu nog in bunkers kunt vinden:

- vleermuizen : ze houden van vochtige, donkere plekjes met gelijke temperatuur
- zwaluw - en andere nestjes : daar worden ze met rust gelaten.
- veldmuisjes, salamanders, hagedissen: die zoeken onderdak en schuil voor de regen.
- kalkdruipsteen : door lekkend regenwater worden daar mooie kalkhopen gevormd.
- spinnenwebben : spinnen denken dat je daar veel vliegen kan vangen, niet dus. Daardoor krijg je oude spinnenwebben in je gezicht met spinnenskeletten.
- oude opschriften die de Duitsers hebben opgeschreven.
- tekeningen die de soldaten uit verveling en heimwee maakten
- als bunkers in een weiland staan, zijn er soms ook woeste STIEREN. Ik heb dat niet meegemaakt, maar mijn oom wel, die is wel eens aangevallen.

10. De Atlantikwall

De laatst gebouwde grote verdedigingslinie in West-Europa is de Atlantikwall.

Dit is een verdedigingslinie van de Duitsers uit de Tweede Wereldoorlog. Zij bouwden die verdediging van Noorwegen tot aan de Frans-Spaanse grens langs de kust. Het bestaat uit bunkers, mijnevelden, obstakels en uiteraard soldaten.

Dit was een "parelsnoer" met ca 40.000 stevige bunkers.

Nu zijn er niet veel van over, want veel zijn er opgeblazen of ondergekalkt of bewoond (geweest).

De Atlantikwall is in de jaren 1942-1945 door, of in opdracht van de Duitse krijgsmacht gebouwd. Alle onderdelen (landmacht, luchtmacht en marine) van de krijgsmacht werkten er aan mee.

De Duitse marine begon als eerste met de bouw van vestingwerken op bezet gebied. Zij bouwden bij alle veroverde havens kustbatterijen die met licht tot zwaar scheepsgeschut werden uitgerust.

De zware kustbatterijen, de olieopslagbunkers en de vanaf eind 1940 gebouwde scheepsonderkomens waren meestal groot van afmetingen en er werd veel materiaal gebruikt.

Een tweede fase in de bouw van de Atlantikwall is in het voorjaar van 1942 begonnen. De geallieerden deden een landingspoging bij Dieppe (augustus 1942) en daar schrokken de

Duitsers van.

Ondanks dat deze poging niet lukte, werd aan Duitse zijde besloten om de kusten van Denemarken, Nederland, België en Frankrijk in staat van verdediging te brengen door de bouw van vaste vestingwerken met bunkers.

Aan het programma moesten dus alle drie de krijgsmachtonderdelen hun deel bijdragen.

De landmacht door middel van infanterieverdediging van de steunpunten en de inrichting van landmachtkustbatterijen; de marine door het uitbreiden van de marinekustbatterijen en marineluchtafweerbatterijen en de Duitse luchtmacht tenslotte door de bouw van radarstations en de bouw van luchtmachtluchtafweerbatterijen.

11. Wordt er veel over bunkers geschreven?

Rudi Rolf en Hans Sakkers zijn Nederlandse schrijvers die veel boeken over bunkers hebben geschreven.

Er zijn ook wat Stichtingen die zich sterk maken om de bunkers voor sloop te behoeden en die er musea in willen richten, zoals het Kornwerdermuseum wat ik al genoemd heb en de Stichting Bunkerbehoud uit Middelburg.

Zaterdag 9 september 2000 wordt er een open dag gehouden in een aantal bunkers in Zeeland.

Er komen ook steeds meer Internet-sites met het thema "Bunker".